

Što niste znali o divljoj jabuci i divljoj kruški?

Drvodelić, Damir

Source / Izvornik: **Gospodarski list, 2020, 48 - 49**

Journal article, Published version

Rad u časopisu, Objavljena verzija rada (izdavačev PDF)

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:108:324015>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-06-26**

Repository / Repozitorij:

[University of Zagreb Faculty of Forestry and Wood Technology](#)

Vrsta *Malus sylvestris* je jedina autohtona šumska (divlja) vrsta jabuke u srednjoj Europi. Zbog sitnih i tvrdih plodova ovu vrstu nazivaju i rakova jabuka. Na području Europe, Azije i Sjeverne Amerike do danas je poznato od 25-47 vrsta roda *Malus*. Rasprostranjena je gotovo u cijeloj Europi, sve do Norveške tj. do 63 °sjeverne širine, ali je češća u južnim i istočnim predjelima. Divlja kruška, lat. *Pyrus pyraeaster* Burgsd. izraste kao poludrvo visine do 15 m. Raširena je u termofilnim šumama i šikarama gotovo cijele južne (osim Korzike i Baleara, srednje i južne Grčke), srednje te jednog dijela istočne Europe, a na sjever dopire do sjeverne Njemačke i Poljske. U planine ide rijetko preko 1500 m, iako se pojedinačna stabla nalaze na nekim našim planinama (na južnim padinama) još i kod 1500 m.

Rakova ili divlja jabuka (*Malus sylvestris* Mill.)

Veličina plodova divlje jabuke je od 1,8 do 5,1 cm, s time da je većina istraživanih stabala imala plodove u duljini i promjeru ispod 3,5 cm. Prividni plod je okruglasti, promjera 2-4 cm, crvenkast, kiseo i jestiv, dok su sjemenke smeđe do tamnosmeđe boje, po dvije u svakom od ukupno 5 pretinaca.

Iz 100 kg plodova dobije se od 0,8 - 0,9 kg sjemena, dok 1 kg čistog sjemena sadrži od 10 000 do 45 000 ili u prosjeku 34 000. Prividni plod je kuglast ili jajast, prosječno promjera 2-2,5 (-4 cm), žutozelen, na sunčanoj strani često crvenkast te kiseloga okusa. Plodovi divlje jabuke sakupljaju se odmah nakon sazrijevanja zbog šteta od životinja. Divlja jabuka naginje prema alternirajućoj rodnosti.

Plodovi divlje jabuke

Divlja jabuka naraste kao grm ili manje stablo visine do 10 m, samo u izuzetnim

Što niste znali o divljoj jabuci i divljoj kruški?

slučajevima do 15 m. U pogledu debljine i starosti ne može se uspoređivati s drugim drvenastim vrstama.

Usljed slabe konkurentne sposobnosti i velikih zahtjeva za svjetlom, stabla većinom rastu uz rubove šuma (u sastojinama ili manjim grupama), u živicama na poljoprivrednim površinama ili na ekstremnim marginalnim staništima. Divlja jabuka je indiferentna prema tipovima tala i podnosi vlažne stanišne uvjete. Raste na kamenim nasipima, u živicama, aluvijalnim šumama i poplavnim nizama.

U našim šumama pojavljuje se pojedinačno najviše u sastojinama hrasta kitnjaka i običnog graba, brdskim bukovim šumama, a ponegdje i u poplavnim šumama hrasta lužnjaka. Divlja jabuka najčešće raste u mezofilnim šumama i šikarama, pojedinačno se javlja na livadama i pašnjacima, od nižeg do brdskog područja.

Voli otvorene položaje, dobro, ne previše vlažno tlo s dosta vapna. Raste dosta sporo, a prilično je otporna prema mrazu i suši. Razmnožava se sjemenom koje sazrijeva tijekom rujna i listopada. Uobičajena je hibridizacija divlje jabuke s kultiviranim sortama zbog čega je vrlo teško razlikovati genski čista stabla ove šumske voćkarice.

Divlja jabuka voli rubove šume

U usporedbi s drugim drvenastim vrstama divlja jabuka postiže znatno manju visinu, pa u sklopljenim sastojinama propada ili se održi jedino uz rubove šuma. U odnosu na druge vrste, divlja jabuka je manje zahtjevna, iako za dobar rast i razvoj traži visoku zračnu vlagu kao i vlagu

u tlu. Dobro uspijeva u nižim područjima koja su zaštićena od kasnih proljetnih mrazeva i ljetnih vjetrova koji isušuju tlo. Jabuka dobro rodi na hranjivim, propusnim tlima s više vapna. Na siromašnim i suhim tlima dobro plodonosi, ali su plodovi sitni. Za dobar rast i razvoj traži prilično puno svjetla i zbog toga je svrstavamo među heliofilne vrste drveća. U odnosu na uzgojene sorte domaćih jabuka, divlja jabuka je prilično otpornija na bolesti i štetnike iako često pronađemo stabla napadnuta od raka.

Divlja jabuka u mladosti raste dosta brzo, iako njen rast ubrzo opada. Za proizvodnju drva od manje je važnosti za razliku od drugih šumskih voćkarica, iako bi bilo loše da nestane iz naših šuma. Uloga jabuke u šumama ostaje uvijek značajna, doduše više u funkciji prehrane šumskih životinja. Uz sve to, to je vrsta koja se tijekom povijesti održala bez značajnije pomoći čovjeka. Danas je divlja jabuka uz oskorušu među najrjeđim vrstama šumskog drveća u Republici Hrvatskoj i stoga zaslužuje posebnu pažnju kako u znanstveno-istraživačkim radovima tako i na području praktičnog uzgoja.

Divlja kruška (*Pyrus pyraeaster* Burgsd.)

Divlja kruška spada u spororastuće vrste koja u šumama traži mnogo njege. Ima srcolik, snažno razvijen i dubok korijenski sustav. Iako divlju krušku često ističemo kao sporednu vrstu drveća, ponajprije u termofilnim šumskim zajednicama, ona je dosta otporna na mraz, a najbolje uspijeva na hranjivim, dubokim i svježim tlima. Sušu podnosi dosta dobro. Spada u red heliofilnih do semiheliofilnih vrsta drveća. Sporog je rasta i doživi starost do

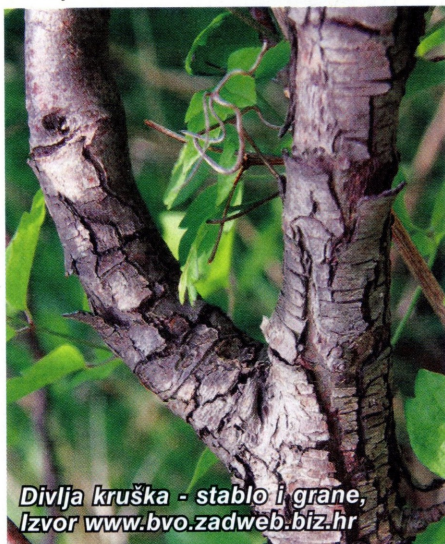
150 godina. Spada u skupinu ugroženih vrsta drveća i u budućnosti bi joj trebalo posvetiti što veću pozornost, kako u temama znanstvenih istraživanja, tako i u operativi kako ne bi nestala iz naših šuma.

Plodovi divlje kruške

Divlja kruška je višestruko vrijedna i korisna voćkarica zbog prehrambene vrijednosti (proizvodnja destilata, meda i dr.), potreba u voćarstvu (služi kao podloga za kalemljenje plemenitih sorti krušaka), drva (daje kvalitetno i sve traženije drvo), izvora hrane za šumske životinje te doprinosi biološkoj raznolikosti i stabilnosti šumskog ekosustava.

Aktivnosti koje treba poduzeti u budućnosti kako bi divlju krušku zadržali u našim šumama i povećali njeno učešće su: razraditi tehnologiju rasadničarske proizvodnje, definirati potrebne uzgojne mjere za krušku, što više unositi sadnice, a pogotovo na područja koja su optimalna za njen rast, saditi ju uz rubove šuma i na neobrasle površine gdje nema konkurencije, educirati šumare u praksi o značaju i ulozi šumskog voća u prirodnim sastojinama.

Divlja kruška - stablo i grane, Izvor www.bvo.zadweb.biz.hr

doc. dr. sc. Damir Drvodelić

Novi stroj za sortiranje jagodastog voća

Distributivni centar za voće i povrće, smješten u Radnoj zoni Rakitovec u Velikoj Gorici, nabavio je 1,6 milijuna kuna vrijedan stroj za sortiranje jagodastog voća. Već prije nabavljena je i linija za pakiranje jagodastog voća (borovnice, aronije, kupine, maline...), pa sad ovaj Distributivni centar, uz ostalo, posjeduje najmoderniju opremu u Hrvatskoj za sortiranje i pakiranje voća čiji promjer nije veći od pet centimetara.

- Radi se o iznimno sofisticiranom stroju njemačkoga proizvođača, i prvi je takav u Hrvatskoj. Nabavili smo ga zbog potreba i zahtjeva proizvođača jagodastog voća. Stroj je ohrabrio proizvođače da nastave s podizanjem novih nasada, jer riješio je njihov dosad najveći problem - nemogućnost kvalitetnog pakiranja kojega su tražili veliki trgovački lanci. S obzirom na kapacitet stroja (900 kilograma po satu; op.a.) u mogućnosti smo zadovoljiti potrebe sortiranja i pakiranja gotovo kompletne hrvatske proizvodnje jagodastog voća - kaže **Hrvoje Bunjevac**, direktor Distributivnog centra, koji posjeduje i ULO hladnjaču kapaciteta 3000 tona, građenu sredstvima Europskoga poljoprivrednog fonda za ruralni razvoj. Centar je u većinskom vlasništvu Zagrebačke županije, a udjele još imaju Grad Velika Gorica i Poljoprivredna zadruga "Zagrebački voćnjaci". Novonabavljeni stroj voće sortira prema veličini, boji i tvrdoći ploda.

- Prve ovogodišnje pošiljke borovnice sortirane na ovome stroju otišle su na njemačko tržište. Uspostavili smo kontakt

s 'velikim' kupcima borovnice na europskom tržištu, a njihov glavni zahtjev, uz kvalitetu voća, bio je adekvatno pakiranje proizvoda u prostoru koji zadovoljava najstrože fitosanitarne uvjete. Ove godine tržištu planiramo isporučiti do 200 tona borovnice - govori Bunjevac. Uglavnom se radi o mladim nasadima pa će se količina borovnice, dodaje, narednih godina osjetno povećati.

- Ako je ove godine urod po grmu bio jedan kilogram, iduće će biti dva do tri kilograma, a maksimum je četiri kilograma. Pojavljuje se sve više novih proizvođača borovnice i tu vidimo perspektivu za naše voćarstvo - kaže Bunjevac. Posredstvom Distributivnog centra zasad se na tržište najviše plasira jabuka, potom kruška, šljiva, marelica, nektarina, breskva...

- Hrvatska je svojim položajem blagoslovljena zemlja za uzgoj voća, možemo postići kvalitetu koju će priznati i najzahvalniji kupci - kaže Bunjevac.

Devet proizvođača borovnice s područja Zagrebačke, ali i susjednih županija odnedavno je udruženo u poljoprivrednu zadrugu «Frutura». Borovnicu, zasad, uzgajaju na ukupno 25 hektara.

- Pojedinačno nitko od nas nije dovoljno velik da bi mogao konkurirati na tržištu. Prihvatili smo poziv Zagrebačke županije, udružili se i sad našu kompletnu proizvodnju sortiramo i pakiramo u Distributivnom centru iz kojega nam je puno jednostavnije funkcionirati i napredovati. Udruživanjem smo se unificirali i dobili ujednačenu kvalitetu proizvoda - kaže Josip Paurević, upravitelj zadruge. Nabavu stroja za sortiranje jagodastog voća u potpunosti je financirala Zagrebačka županija.

Dražen Kopač

Hrvoje Bunjevac, direktor Distributivnog centra s djelatnicom u sortirnici